

<p>درس: چهارم</p>	<p>به نام خدا معاونت آموزشی متوسطه وزارت آموزش و پرورش دبیرخانه راهبری دین و زندگی کشوری تولید شده در استان آذربایجان غربی</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب کتاب دین و زندگی (1) پایه دهم سال تحصیلی 1399-1400 طراح: زهرا سلیمانی</p>
<p>موضوع: آینده روشن</p>		<p>عنوان: دین و زندگی دهم</p>
<p>اهداف یادگیری: تبیین دلایل امکان و ضرورت معاد</p> <p>انتظارات پس از مطالعه:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- دانش آموزان در پایان این درس با تاکید و خبر قرآن بر وقوع معاد آشنا خواهند شد. 2- دانش آموزان در پایان این درس با پاسخ قرآن بر منکرین معاد آشنا خواهند شد. 3- دانش آموزان در این درس با امکان معاد و ضرورت معاد آشنا خواهند شد. 4- دانش آموزان در پایان این درس با دلایلی که پیامبران امکان معاد و ضرورت معاد اثبات می کنند آشنا خواهند شد. 5- دانش آموزان در پایان این درس با استدلالهای قرآن بر وقوع معاد آشنا خواهند شد. 		

توضیح درس:

پیامبران الهی مرگ را گذرگاهی به سوی حیات برتر در آخرت میدانند و ایمان به زندگی در جهان دیگر را، در کنار توحید و یکتاپرستی سرلوحه ی دعوت خود قرار داده اند

در نتیجه: سرلوحه دعوت پیامبران توحید و یکتاپرستی و ایمان به معاد می باشد

سوال کلیدی: ارتباط میان قانون عقلی «دفع خطر احتمالی لازم است» و مسئله معاد چیست؟

پیروی از قانون عقلی: «دفع خطر احتمالی، لازم است»

پیامبران عاقل ترین و راستگوترین مردمان بوده اند و خبر از وقوع معاد داده اند.

پس باید بر اساس قانون عقلی فوق برای فرار از خطرهای احتمالی سخن آنها را جدی بگیریم و نسبت به آخرت بی توجه نباشیم و خود را برای آن آماده کنیم.

استدلال های قرآن در رابطه با معاد

الف) امکان معاد:

1- اشاره به پیدایش نخستین انسان: خدایی که یکبار انسان را خلق کرده، بار دیگر نیز می تواند خلق کند.

2- اشاره به نمونه هایی از زنده شدن مردگان: داستان عزیز نبی

3- نظام مرگ و زندگی در طبیعت: تبدیل مرگ به زندگی در طبیعت (مانند رویدن گل در زمین خشک پس از بارش باران و یا آمدن بهار پس از زمستان) که همانند مرگ انسانها در دنیا و زنده شدنشان در قیامت است.

ب) ضرورت معاد:

1- براساس حکمت الهی: خداوند حکیم است و کار بیهوده و عبس انجام نمی دهد

خداوند دو گرایش فطری به همراه امکان پاسخگویی آن در انسان ایجاد کرده است

الف - گرایش به بقا و جاودانگی

ب - میل به کمال بی نهایت

خداوند استعدادها و سرمایه های مختلف در انسان ایجاد کرده تا با استفاده از آنها به اهدافش دست پیدا کند

پس از پذیرش خداوند و قبول حکیمانه بودن فعل او، می پذیریم که هر فعلی از او سر می زند دارای

غایت و هدف است و هدف حکیمانه ای دارند. اگر زندگی ابدی و اخروی انسان در پیش نباشد. همه امور عبث

و بیهوده می شوند.

2- براساس عدل الهی: خداوند عادل است و وعده داده است هر کس را به آن چه استحقاق دارد برساند و حق

کسی را ضایع نمی کند

در این جهان همه به پاداش یا کیفر خود نمی رسند زیرا این جهان ظرفیت جزا و پاداش کامل انسانها را ندارد.

الف - پاداش بسیاری از اعمال مانند شهادت در راه خدا

ب - مجازات بسیاری از کسانی که ستم کردند مانند قتل و عام صدها هزار نفر

خداوند عادل است بنابراین عدل خدا ایجاب می کند تا عالمی دیگر و نظامی گسترده تر وجود داشته

باشد تا عدل و داد درباره همگان اجرا شود.

قرآن نه تنها معاد را امری ممکن می داند بلکه وقوع آن را امری ضروری و واقع نشدن آن را امری محال و ناروا

تصاویر

این تصویر مرگ ، باتوجه به آیات و استدلال های قرآن کریم مانند پلی نشان می دهد به سوی زندگی برتر و آینده ای روشن در جهان آخرت (باعمل به دستورات خداوند)

هر کس در ایام آرزوها، پیش از فرا رسیدن مرگ، عمل نیکو انجام دهد، بهره مند خواهد شد، و مرگ او را زینانی نمی رساند و آن کس که در روزهای رزوها، پیش از فرا رسیدن مرگ کوتاهی کند، زین کار و مرگ او زینان بار است

آیات واحادیث

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ

خداوند کسی است که هیچ خدایی جز او نیست او قطعاً شمارا در روز قیامت جمع میکند هیچ شکی در آن نیست.

نساء آیه 87

پیام: تاکید قرآن بر حتمی بودن وقوع قیامت

قیامت حتما رخ خواهد داد زیرا خداوند که این پیام را به مردم میدهد ، راستگوترین است

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ
«و برای ما مثالی زد، درحالی که آفرینش نخستین خود را فراموش کرده بود، گفت: کیست که این استخوان های پوسیده را دوباره زنده کند؟ بگو همان خدایی که آنها را برای نخستین بار آفرید و او به هر خلقتی داناست.»

پیام: اثبات امکان معاد با اشاره به پیدایش نخستین انسان و معاد را امری شدنی و ممکن می دانند .

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فُسْقَنَاهُ إِلَى بَلَدٍ مَيِّتٍ فَأُحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۗ كَذَلِكَ النُّشُورُ
«خداست که بادهای را می فرستد تا ابر را برانگیزند . سپس آن ابر را به سوی سرزمینی مرده برانیم و آن زمین مرده را بدان [وسیله] پس از مرگش زندگی بخشیدیم. زنده شدن قیامت نیز همان گونه است .» فاطر آیه 9
پیام : اثبات امکان معاد اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت یک استدلال عقلی است.

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ

آیا پنداشته اید که شما را بیهوده خلق کردیم و به سوی ما بازگردانده نمی شوید
پیام : ضرورت معاد در پرتو حکمت الهی

خداوند حکیم است پس هیچ کار بیهوده ای انجام نمی دهد در نتیجه آفرینش انسان نیز بیهوده نیست.

أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ

آیا آنها را که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده اند با تباهکاران یکسان قرار خواهیم داد؟
پیام : ضرورت معاد در پرتو عدل الهی

خداوند عادل است پس جایگاه مومنانی که کار نیکو انجام داده اند را با کسانی که در زمین فساد کرده اند، در قیامت یکسان قرار نمیدهد.

اشعار

مثالی گویمت ظاهر، بیندیش / کسی را هست جامی پر عسل پیش
اگر طفلی بدو گوید بیارام / که زیر این عسل زهر است در جام
چو از طفل آن سخن دارد شنیده / بلاشک دست از آن دارد کشیده
تورا چندین پیمبر کرده آگاه / که خواهد بود کاری صعب بر راه
به گفت طفل جستی راه پرهیز / به گفت از انبیا از خواب برخیز

نکته :

این ابیات با قانون عقلی (دفع خطر احتمالی لازم است) و آیه ی «اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ

فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا» ارتباط معنایی دارد .

معنای واژگان:

تقرب به خدا: یعنی نزدیکی به خدا مکانی نیست بلکه یک واقعیت معنوی عمیق «بهترین وسیله تقرب به معنی ورع و ترک گناه و معصیت است.

حکیم: یکی از صفات خدای متعال است به معنای هدفمند بودن کارهای خدا که به نتایج صحیح منتهی می شود

حق و باطل نبودن (آفرینش): در آفرینش خدای متعال ، حق بودن یعنی هدفدار بودن جهان و باطل نبودن یعنی بی هدف نبودن جهان آفرینش است .

تدبر:

با اندیشه در ترجمه آیات زیر، برخی دیگر از دلایل انکار معاد را بیان کنید.

1 آنان (دوزخیان)پیش از این (در عالم دنیا)مست و مغرور نعمت بودند و بر گناهان بزرگ اصرار می کردند و می

گفتند:«هنگامی که ما مردیم و استخوان شدیم، آیا برانگیخته خواهیم شد؟!» **واقعۀ، 45_48**

2- وای در آن روز بر تکذیب کنندگان، همان ها که روز جزا را انکار می کنند .تنها کسی آن را انکاری کند که متجاوز و گناهکار است.

مطفّفین، 10_12

3- (انسان شک در وجود معاد ندارد) بلکه [علت انکارش این است که] او می خواهد بدون ترس از دادگاه قیامت، در تمام عمر گناه کند.

قیامت، 5

پاسخ:

1-مست و مغرور بودن به نعمت های دنیوی ،سرگرم کامرانی و نازپروردگی بودن، پیروی از عقاید غلط گذشتگان

2-تجاوز کاری و گناهکاری

3-اصرار به گناه در تمام عمر

پاسخ سوالات اندیشه و تحقیق:

1-تعدادی از کارهای نیک و تعدادی از گناهان را که در این دنیا قابل پاداش و مجازات نباشند ، ذکر کنید.

پاسخ:

گناهان

کارهای نیک

1- شهادت در راه خدا	1- ستم به دیگران
2- کمک به ایتم و فقرا	2- قتل عمد
3- شاد کردن دل دیگران	3- رباخواری

2- دو نمونه از استدلال هایی که به بحث امکان معاد می پردازند، بیان کنید.

پاسخ : الف- پیامبران عاقل ترین و راست گوترین مردمان در طول تاریخ بوده اند و با قاطعیت کامل از وقوع معاد خبر و نسبت به آن هشدار داده اند. همه ی ما در برخورد اعلام یک خطر از یک قانون عقلی پیروی می کنیم که: «دفع خطر احتمالی، لازم است». پس باید معاد را که خبر راستگوترین مردمان است، بپذیریم.

ب- ما که برای فرار از خطرهای کوچک احتمالی سخن هر کسی را می پذیریم چگونه می توانیم درباره ی مساله معاد که پیامبران با قاطعیت از آن سخن گفته اند و از طرفی پای سعادت و شقاوت ابدی ما در میان است بایی توجهی از کنار آن بگذریم.

3- رابطه میان «آفرینش استعدادها و سرمایه های مختلف در وجود انسان» و «ضرورت وجود معاد» را توضیح دهید.

پاسخ: خداوند حکیم است، پس هیچ کاری رابیهوده و عبث انجام نمیدهد. خداوند در درون ما استعدادها و سرمایه های مختلفی قرار داده است. اگر معاد نباشد، همه ی این استعدادها بیهوده و عبث میشود و این با حکمت خداوند در تضاد است.

سوالات امتحانی :

سوالات آیات و روایات:

1) بر اساس آیات زیر مشخص کنید خداوند از چه راهی ضرورت معاد را ثابت می کند؟

الف) اَفَحَسِبْتُمْ اِنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَاَنْتُمْ اِلَيْنَا الَّا تُرْجَعُونَ
ب) اَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ

2) بر اساس آیه ی زیر مشخص کنید کدام قسمت آیه به توحید و کدام عبارت بیانگر امر معاد هست؟
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

ب) (درستی یا نادرستی عبارت زیر را با (ص/غ) مشخص کنید.

3) همه ما در مواقع خطر احتمال دفع آن، لازم است از یک قانون عقلی پیروی می کنیم. (-----)

4) پیامبران الهی ایمان به معاد در کنار عدل الهی سر لوحه دعوت خود قرار دادند. (-----)

5) وقوع معاد امری محال و ناشدنی است. (-----)

6) همه پیامبران بعد از ایمان به خدا، ایمان به معاد مطرح کردند. (-----)

7) آیه ی «وَمَنْ اٰصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ حَدِيْثًا» راستگو یا صادق القول بودن خداوند بیان می کند. (-----)

ج) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- 8 (سخن گفتن از معاد درحقیقت سخن گفتن از.....است .
- 9) بر اساس..... نیکو کاران و بدکاران در یک جایگاه قرار نمی گیرند.
- 10) انسان گرایش به..... و..... دارد و از نابودی گریزان است.
- 11) بعید بودن چیزی برای انسان دلیل بربودن آن نیست .
- 12) داستان عزیرنبی در قرآن کریم..... معاد را ثابت می کند.

د) به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید :

- 13) قرآن یکی از انگیزه های انکار معاد را چه چیزی معرفی میکند؟
- 14) چرا خداوند وعده داده است که حق کسی را ضایع نکند؟
- 15) دلایلی قرآنی که وجود معاد را ثابت می کنند به چند دسته تقسیم میشوند نام ببرید.
- 16) قرآن کریم از چه راههایی ضرورت معاد را ثابت میکند؟
- 17) لازمه ی حکمت الهی چیست؟
- ه) به سوالات زیر پاسخ تشریحی دهید :
- 18) دلایلی که امکان معاد را ثابت می کند نام ببرید.
- 19) آیا دنیا ظرفیت جزا و پاداش کامل انسانها را دارد؟ چرا با ذکر مثال توضیح دهید.
- 20) بر اساس کدام قانون عقلی هست که باید خبر معاد را جدی گرفت؟
- 21) بر اساس حکمت الهی ضرورت معاد را ثابت کنید.

پاسخنامه سوالات :

- 1) الف - براساس حکمت الهی بیهوده نبودن آفرینش انسان و بازگشت به سوی خدا نتیجه هدفداری خلقت است.
- ب- براساس عدل الهی در برخورد با متقین و بدکاران در قیامت است .
- 2) (الله لا اله الا هو بیانگر توحید و یگانگی خداوند
- لجمعنکم الی یوم القیامه بیانگر خبر قرآن از معاد و قطعی بودن آن
- 3) صحیح (4 غلط (5 غلط (6 صحیح (7 صحیح
- 8) زندگی (9 عدل (10 بقا و جاودانگی
- 11) غیرممکن (12 امکان
- 13) - قرآن کریم یکی از انگیزه های انکار معاد نشناختن قدرت الهی می داند .
- 14) - چون خداوند جهان را بر عدل استوار ساخته است بنابراین خداوند وعده داده است هرکسی را به آنچه استحقاق دارد برساند و حق کسی را ضایع نکند.
- 15) - دودسته الف - امکان معاد ب- ضرورت معاد
- 16) - الف (حکمت الهی ب) عدل الهی
- 17) - لازمه ی حکمت الهی این است که هیچ کاری از کارهای خداوند بیهوده و عبث نباشد.
- 18) - دلایلی که بر امکان معاد دلالت دارند (1) پیدایش نخستین انسان (2) - نمونه هایی از زنده شدن مردگان

3- نظام مرگ و زندگی در طبیعت

19- در این جهان همه به پاداش یا کیفر خود نمیرسند زیرا: این جهان ظرفیت جزا و پاداش کامل انسانها را ندارد مانند شهادت در راه خدا و قتل عام کردن صدها نفر و ستم به دیگران

20- پس باید بر اساس قانون عقلی دفع خطر احتمالی لازم است برای فرار از خطرهای احتمالی سخن پیامبران را جدی بگیریم و نسبت به آخرت بی توجه نباشیم و خود را برای آن آماده کنیم.

21- خداوند حکیم است پس کاربیهوده و عبث انجام نمی دهد خداوند دو گرایش فطری به همراه امکان پاسخگویی به آن در انسان ایجاد کرده است. گرایش به بقا و جاودانگی میل به کمالات بی نهایت خداوند. واستعدادهای و سرمایه های مختلف در انسان قرار داده تا انسان با استفاده از آنها به اهدافش دست پیدا کند.

ارجاعات

قرآن کریم

نرم افزار قرآنی

کتاب دین و زندگی پایه دهم تجربی و ریاضی و انسانی چاپ 1399